

Adam Szczupak, *Perchacz Andrij (1893–1969)* [w:] *Przemyski słownik biograficzny*, t. 2, pod red. Lucjana Faca, Tomasza Pudłockiego, Anny Siciak, Przemyśl 2011 s. 103-105

Perchacz Andrij. 30 VIII 1893 r. Maćkowice pow. Przemyśl – 30 IV 1969 r. Lwów. Duchowny greckokatolicki, profesor Diecezjalnego Zakładu Teologicznego i wicerektor Greckokatolickiego Seminarium Duchownego w Przemyślu. Pochodził z rodziny chłopskiej, ojciec Nykoła miał gospodarstwo w Maćkowicach.

Ukończył szkołę powszechną w Maćkowicach. Od 1904 r. (klasa przygotowawcza) do 1913 r. (egzamin dojrzałości z wyróżnieniem) uczęszczał do c. k. Gimnazjum z ruskim językiem nauczania w Przemyślu. W 1914 r. wstąpił do Greckokatolickiego Seminarium Duchownego w Przemyślu. Jesienią t. r., ze względu na działania wojenne, został ewakuowany do Wiednia, gdzie uczył się wraz z innymi gr. kat. klerykami metropolii halickiej. Od 22 IV 1915 r. przebywał w seminarium duchownym w Kromieryżu (Kromieříž) na Morawach. Swoje wspomnienia z Kromieryża opublikował w 1937 r. w książce *Juwilejnyj almanach ukrajinskich katolyckich bohosłowiw peremyskoji jeparchiji*. W październiku 1915 r. wrócił do Przemyśla i kontynuował formację w tamtejszym gr.kat. Seminarium Duchownym. W 1920 r. jako celibariusz został wyświęcony na kapłana przez bp. Jozafata Kocyłowskiego.

1 III 1922 r. został mianowany przez bp. Jozafata Kocyłowskiego prefektem w Greckokatolickim Seminarium Duchownym w Przemyślu. Funkcję tę pełnił do 1929 r. W styczniu 1929 r. został mianowany wicerektorem seminarium, którym był do 1932 r. W międzyczasie, jako profesor w Diecezjalnym Zakładzie Teologicznym w Przemyślu, wykładał również dla kleryków: dogmatykę fundamentalną w latach 1922–1939, filozofię w latach 1924–1939, liturgikę w latach 1924–1928 oraz śpiew w latach 1924–1928 i 1934–1935. Ponadto był ekonomem Seminarium

Duchownego od 1926 r. do 23 VIII 1937 r. W r. 1936 wchodził w skład komisji egzaminacyjnych: prawa małżeńskiego, dogmatyki Wschodu i śpiewu cerkiewnego. W roku akademickim 1936/37 przeprowadzał egzaminy ze znajomości zasad działania Akcji Katolickiej i śpiewu. 9 IX 1937 r. wyprowadził się z gmachu Seminarium i zamieszkał w prywatnym mieszkaniu przy ul. Tatarskiej 22.

Organizował uroczyste procesje na cmentarz ukraińskich żołnierzy w Pikulicach, w których brali udział alumni Greckokatolickiego Seminarium Duchownego w Przemyślu.

Ceniono go jako kaznodzieję i rekolekcjonistę, często głosił nauki misyjne, zwłaszcza w Kalwarii Paclawskiej. Pełnił także funkcję cenzora książek o tematyce religijnej i referenta Konsystorza Biskupiego. Przełożył z języka niemieckiego książkę franciszkanina Elpidiusa Weiergansa *Schlagworte des modernen Unglaubens besonders des Sozialismus und Kommunismus* i opublikował jej ukraiński przekład *Kłyczi nowitnioho newirstwa osobtywo socyjalizmu i komunizmu* (wyd. Przemyśl 1937). Artykuły jego autorstwa, poświęcone teorii i praktyce działalności duszpasterskiej, były drukowane w czasopiśmie *Peremyński Jeparchijalni Widomosty*. W 1939 r. pracował jako katecheta w IV Państwowym Gimnazjum z ukraińskim językiem nauczania w Przemyślu.

W czasie II wojny światowej był proboszczem w Makowej k. Fredropola. Prowadził także działalność duszpasterską w Kalwarii Paclawskiej i Hujsku (dziś – Nowe Sady).

Podczas akcji deportacyjnej ludności ukraińskiej został przesiedlony do Brzeżan, gdzie pełnił posługę duszpasterską dla greckokatolickich Sióstr Józefitek. Aresztowany w 1946 r. przez NKWD za odmowę przejścia na prawosławie. Otrzymał wyrok 10 lat zesłania na Syberii. Został zwolniony w 1956 r., pozostał jednak pod dozorem milicyjnym.

W 1956 r. wrócił do Brzeżan, gdzie był duszpasterzem w podziemnym Kościele greckokatolickim. Dowiedziawszy się, że grozi mu powtórne aresztowanie, wyjechał do Lwowa, gdzie też prowadził podziemną działalność duszpasterską. Ścisłe współpracował z potajemnie wyświęconym greckokatolickim biskupem Wołodymyrem Sterniukiem. Osłabiony ciężkimi warunkami i pracą na zesłaniu, ciężko zachorował. Leczone go w Nowym Jaryczowie. Zmarł wskutek nieudanej operacji w szpitalu we Lwowie 30 IV 1969 r. Został pochowany w Dublanach k. Lwowa.

Twórczość: *Chto dumaje szczo stojit, nechaj uważaje szczooby ne wpasty*, „Peremyński Jeparchijalni Widomosty” 1929, nr 9, s. 181–183; *Czy dozwolena restytucija?*, ibidem, nr 6, s. 113–116; *Duszpastyr jak spowidnyk i penitent*, ibidem, nr 3, s. 51–52; *Na misjać dobroji presy*, ibidem, nr 1, s. 8–13; *Ne po ljudskomu rozczyslujte!*, ibidem, nr 6, s. 109–110; *Ne pustym słowom a diłom*, ibidem, nr 4, s. 69–70; *O Jurij sumniwajetsja czy ważnyj szliub*, ibidem, nr 3, s. 56–58; *Pastyr i wiuci*, ibidem, nr 2, s. 20–21; «Peremyński Jeparchijalni Widomosty». *Kilka dat z nahody soroklittja isnowannja*, „Peremyński Archijeparchijalni Widomosti”, cz. 9, 2009, s. 369–371; *Refleksiji duszpastyrja u lystopadowyj deń*, „Peremyński Jeparchijalni Widomosty” 1928, nr 11, s. 165–166; *Spomyny z pobutu hr. kat. Duch. Seminariji w Kromeryży 1915 r.* [w:] *Juwilejnyj almanach ukrajinśkych katołyćkych bohoslowiw peremyškoji jeparchiji*, Peremyszł 1937, s. 117–134; *Uczit waszych dityj mołytwy ji czesnoho żyttja!*, „Peremyński Jeparchijalni Widomosty” 1929, nr 7, s. 136–138. Tłumaczenie na ukraiński Elpidiusa Weiergansa *Schlagworte des modernen Unglaubens besonders des Sozialismus und Kommunismus jako Kłyczy nowitnioho newirstwa osobływo socjalizmu i komunizmu*, Przemyśl 1937.

Źródła i opracowania

Źródła: Archiwum Państwowe w Przemyślu, Archiwum Biskupstwa Greckokatolickiego, sygn. 9305; ibidem IV Państwowe Liceum i Gimnazjum z ruskim językiem nauczania w Przemyślu, sygn. 22, s. 353; D. Błażejowskyj, *Historical Sematism of the Eparchy of Peremyśl including the Apostolic Administration of Lemkiwščyna*, Lviv 1995, s. 28, 800; *Chronika podij u Peremyśkij Hreko-Katołyćkij Duchownij Seminariji (1936–*

1939 rr.), „Peremyški Archijeparchijalni Widomosti”, cz. 9, 2009, s. 372–390; *Juwilejnyj almanach ukrajinskich katołyčkich bohoslawiw peremyškoji jeparchiji*, Peremyszl 1937, s. 64–91, 113; *Martyrolohija Ukrajinskich Cerkow*, T. 2, Toronto–Bałtymor 1985, s. 140; *Peremyška Duchowna Seminarija u spohadach otcja Iwana Chomy (wojenni roky 1944–1945)* [w:] *Peremyszl i peremyška zemla protiahom wikiw*, t. 2, Peremyszl–Lwiw 2001, s. 305; A. Putko-Stech, *Ukrajinski swjaszczenyky Zakerzonnja. Chronika represij*, Lwiw 2007, s. 302–303; A. Putko-Stech, J. Stech, *Chrest ljubowy*, Dnipropetrowsk 2004, s. 29; J. Stech, *Propamjatna knyha ukrajinskich dijacziw Peremyszczyny XIX–XX stolit*, cz. 1, Peremyszl–Lwiw 2006, s. 346–347; *Szematyzm wseho hreko-katołyčkoho klyra zlučzenych eparchij peremyškoji, sambirškoji i sjaničkoji na rik 1918*, Peremyszl 1918, s. 208; ibidem, *na rik Božyj 1928*, Peremyszl 1928, s. XXIV–XXV, XXVII; ibidem, *na rik Božyj 1930*, Peremyszl 1930, s. XVII, XIX; ibidem, *na rik Božyj 1932*, Peremyszl 1932, s. XVII, XIX; ibidem, *na rik Božyj 1934*, Peremyszl 1934, s. 17–19; ibidem, *na rik Božyj 1936*, Peremyszl 1936, s. 17–19; ibidem, *na rik Božyj 1937*, Peremyszl 1937, s. 17–19; *Zwit dyrekcyji C. K. II. Gimnazyji w Peremyszly za rik szkol. 1904/1905*, Peremyszl 1905, s. 38; ibidem, *za rik szkolnyj 1905/1906*, Peremyszl 1906, s. 41; ibidem, *za rik szkolnyj 1906/1907*, Peremyszl 1907, s. 43; ibidem, *za rik szkolnyj 1907/1908*, Peremyszl 1908, s. 75; ibidem, *za rik szkolnyj 1908/1909*, Peremyszl 1909, s. 95; ibidem, *za rik szkolnyj 1909/1910*, Peremyszl 1910, s. 74; ibidem, *za rik szkolnyj 1910/1911*, Peremyszl 1911, s. 87; ibidem, *za rik szkolnyj 1911/1912*, Peremyszl 1912, s. 116; ibidem, *za rik szkolnyj 1912/1913*, Peremyszl 1913, s. 91, 106.

Fotografia: *Juwilejnyj almanach ukrajinskich katołyčkich bohoslawiw peremyškoji jeparchiji*, Peremyszl 1937, s. 117.